

Skatterne i Danmark 1870—1900.

En statistisk Undersøgelse.

Af

Michael Koefoed.

Fra Statens Statistiske Bureau er der i April d. A. udsendt et Tabelværk (Femte Række, Litra E. Nr. 1), der i Tekst og Tabeller behandler Kommune- og Havneregnskaber i Femaaret 1895—99.

I et særligt Afsnit i Indledningen til Tabelværket bliver der givet Oplysning om Skattepaaligningen i de forskellige Hovedgrupper af Kommuner (1. København, 2. Provinsløbstæder, 3. Frederiksberg, 4. Handelspladserne uden Frederiksberg og 5. Landkommunerne) i alle fem Aar, og til Sammenligning er anført de tilsvarende aarlige Gennemsnitsbeløb for Femaaret 1890—94.

Paa Beskatningsomraadet byder det indsendte Regnskabsmateriale Fordele, som friste til en Sammenligning baade indenfor selve de behandlede Aar og for Femaaret med tidligere tilsvarende Perioder; dels kan man nemlig være sikker paa, at Skatte-tallene opføres med Nøjagtighed i alle Landets Kom-

muner, dels er Materialet paa dette Omraade temmelig homogent. Grundlaget for Skattepaaligningen er nemlig givet, og detaillerede Oplysninger foreligge om de Beløb, hver enkelt Skat har indbragt i de enkelte Aar. Naar man holder sig til de absolute Skattebeløb, spiller den forskellige Praksis, de enkelte Kommuner iøvrigt anvende, f. Eks. ved Ansættelsen til Formue- og Lejlighedsskat, eller ved Fordelingen af Skattebeløbet mellem Skatter paa faste Ejendomme og personlige Skatter, ingen Rolle. Der bliver derfor her ikke Tale om den Omformning af de meddelte Data til Brug for de fælles Oversigter, som Bureauet anfører at have maattet foretage paa andre Indtægts- og navnlig Udgifts-Omraader, paa Grund af den betydelige Forskel fra Kommune til Kommune baade i de Formaal, Kommunerne paatage sig, og i de Virksomheder, de underlægge sig. Til det hele Skattemateriale knytter sig dernæst ogsaa den Interesse, at det er herigennem, at saavel Kommuner som Stat faar deres væsentligste Midler til Fyldestgørelse af de offentlige Formaal. Ved en Undersøgelse af Kommunernes finansielle Forhold maa man dog ikke lade ude af Betragtning, at Indtægten af forskellige kommunale Virksomheder (f. Eks. Gas- og Elektricitetsværker) har været af stigende Betydning i den nyere Tid, og at Kommunerne ogsaa i det sidste Tiaar har haft betydelige Indtægter ved Laan (i Tiaaret 1890—99 steg Kommunegælden fra 77,4 til 134,5 Mill. Kr. eller med 57,1 Mill. Kr.), men Forrentningen og Afbetalingen af disse bliver jo ogsaa for en stor Dels Vedkommende at afholde af de indkomne Skattebeløb, og samler man samtlige Kom-

muners Indtægter i det sidste Femaar — bortset fra Overskud ved Aarets Begyndelse, men hvor der dog alligevel figurerer en Del Versursummer —, udgør Skattebeløbet alligevel ikke lidet over Halvdelen af det hele Indtægtsbeløb.

Vil man imidlertid danne sig en Oversigt over det Skattebeløb, Landets Borgere have udredet i Aarhundredets sidste 30 Aar, — her omhandles kun de Beløb, der i Regnskaberne opføres som egentlige Skatter, ikke de mangfoldige Afgifter og Byrder, Borgerne under forskellige Navne iøvrigt have at udrede til offentlige Formaal —, maa man naturligvis først og fremmest fæste Opmærksomheden paa Stats-skatteerne.

Af de Oversigter, der paa Grundlag af de aarlige Statsregnskaber ere givne dels i de »Statistiske Sammendrag«, dels i »Statistisk Aarbog«, er omstaaende tabellariske Oversigt udarbejdet. (Tabel 1, Side 373).

De givne Tal ere for saa vidt ikke ensartede fra Aar til Aar, som der i Løbet af de 30 Aar er foretaget Forandringer i selve Skattelovgivningen. I nedenstaaende Omtale af Tabellen skal de væsentligste af disse efterhaanden blive nævnte. Forinden jeg gaar over til en nærmere Redegørelse for selve de Kendsgerninger, der kan udledes af Tabellen, skal dog først angives Statsskatteerne dels for det første Aar i det her betragtede Tidsrum (Finansaaret 18^{70/71}) dels for det sidste Finansaar, for hvilket der er aflagt Statsregnskab, nemlig 19^{00/01}; dette Aar er ikke medtaget i Tabellen, da Oplysninger om Kom-

Tabel 1. Statsskatternes gennemsnitlige årlige Beløb.

	1870/71—74/75	1875/76—79/80	1880/81—84/85	1885/86—89/90	1890/91—94/95	1895/96— 1900/1000
Direkte Skatter:						
Gammelskat.....	4,355,819	4,792,166	5,003,660	5,002,881	5,002,787	5,003,744
Land- og Ligningsskat.....	1,716,602	1,717,271	1,718,023	1,716,584	1,716,307	1,714,210
Ligningsskat af Købstæderne.....	215,526	215,296	215,124	215,058	215,022	214,842
Bygningsafgift.....	1,756,035	1,999,088	2,254,427	2,601,140	2,862,519	3,474,322
Rangskat.....	74,880	57,614	57,726	56,119	56,706	59,700
Indkomstskat ¹⁾ (overordentl. Skat)...	799,719 ¹⁾	—	—	—	—	—
I alt.....	8,918,581	8,781,435	9,248,960	9,591,782	9,853,341	10,466,818
Indirekte Afgifter:						
Stempelpapirsintrader.....	2,010,003	2,369,144	2,759,828	2,581,802	2,645,894	3,730,624
Afgift af Arv.....	701,776	986,746	1,179,365	1,204,347	1,443,186	1,293,204
Afgift af overdragne Ejendomme.....	534,104	620,534	761,717	655,448	664,743	985,883
Sportler m. v. ²⁾	1,669,140	1,890,755	1,991,402	2,035,186	2,006,053	2,356,718
Indførselstold, Stempelafgift af Spillekort, Roesukkerafgift m. m.....	15,702,514	19,136,194	22,733,493	24,986,349	25,626,215	30,707,624
Brændevinsbrændingsafgift.....	3,445,027	3,389,486	2,974,676	2,617,817	2,864,846	3,045,056
Ølskat ³⁾	—	—	—	—	2,390,065 ³⁾	5,184,183
Skibsafgift m. v.....	657,687	789,263	925,143	917,809	926,707	—
Forskellige Indtægter, inkl. Pakhusleje, Kenderler af Handelsrejsende, med Fradrag af Toldgodtgørelser	125,038	167,001	206,477	204,679	197,172	209,956
Konsulatafgift ⁴⁾	—	—	—	—	35,459 ⁴⁾	223,924
I alt.....	24,845,289	29,349,123	33,532,101	35,203,437	38,800,340	47,737,172
Samtlige Statskatter:						
absolut Beløb.....	33,763,870	38,130,558	42,781,061	44,795,219	48,653,681	58,203,990
pr. Individ.....	18 Kr. 45 Ø.	19 Kr. 83 Ø.	21 Kr. 16 Ø.	21 Kr. 09 Ø.	21 Kr. 97 Ø.	24 Kr. 91 Ø.

¹⁾ Kun for Aarene 1870/71 (1,335,928 Kr.) og 1871/72 (2,662,668 Kr.). ²⁾ Herunder Patentafgifter (L. 12/4 1894), Varemærkeafgift (L. 17/4 1890) og Afgift af Væddeløbspil (L. 30/3 1895). ³⁾ Første Gang i Finansaaret 1891/92. ⁴⁾ Første Gang i Finansaaret 1894/95 (177,297 Kr.).

muneskatterne endnu ikke foreligge længere end til 1899 inkl. (Se Tabel 2, Side 375).

I de 30 Aar ere Statsskatterne stegne fra 31,1 til 62,1 Mill. Kr.; de ere altsaa paa det nærmeste blevne fordoblede, samtidig med at Befolkningen kun er steget med c. 36 pCt.; Statsskatterne ere altsaa komne til at udgøre et større Beløb pr. Individ nu end for 30 Aar siden (henholdsvis c. 17¹/₂ og 25¹/₂ Kr. pr. Individ). Desværre foreligger der ikke sikre Data til Oplysning om Størrelsen af Befolkningens samlede Indkomst, og det er derfor ikke muligt nøjagtigt at angive selve Skattetrykket, og man kan heller ikke hverken nøjagtigt eller tilnærmelsesvis opgøre, hvor stor en Del af Statsskatterne, Bybefolkningen og Landbefolkningen udreder. Om de direkte Skatter kunde det vel nok opgives ret tilforladeligt, men det er den mindste Del, og ved de indirekte Afgifter — som er Hovedbyrden — svigter enhver nøjagtig Angivelse; man ved herom kun, at det flere Gange talmæssig er paavist, at de to største af disse Afgifter — Told- og Ølskat — hvile i betydelig højere Grad paa Byboerne end paa Landboerne.

De direkte Skattebeløb ere i Løbet af de 30 Aar stegne fra 8,9 i det første til 10,5 Mill. Kr. gsntl. i det sidste Femaar. Stigningen falder for den væsentligste Del paa Bygningsafgiften, idet Hartkornsskatterne (Gammel-, Land- og Ligningskat) stadig ere blevne opkrævede efter de samme Satser (bortset fra en lille Forhøjelse i Landskatten paa Bornholm, jfr. L. 12. Februar 1872); de Forandringer, der ere indtraadte, skyldes altsaa de ubetydelige Ændringer i selve Skattegrundlaget, ved Inddæmninger, Fraskylning, Jords Overgang til for-

Tabel 2.

	Finansaaret 1870/71	Finansaaret 1900/01
	Kr.	Kr.
Direkte Skatter:		
Gammelskat.....	4,356,798	5,002,237
Land- og Ligningsskat.....	1,715,749	1,710,942
Ligningsskat af { København.....	105,316	105,315
{ Købstæderne.....	110,276	109,345
Bygningsafgift af { Landbygninger .	411,112	1,113,771
{ København.....	634,958	1,466,693
{ Købstæder.....	638,029	1,329,268
Rangskat.....	85,883	60,324
Indkomstskat (L. 2. Juli 1870).....	1,335,928	—
I alt...	9,394,049	10,897,895
Indirekte Afgifter:		
Stempelpapirsintrader.....	1,452,718	3,763,855
Afgift af Arv { 1 pCt.....	265,392	530,850
{ 4 pCt.....	287,448	571,388
{ 7 pCt.....	118,914	467,583
{ falden inden 1/4 1862 m. v.	21,246	11,180
Afgift af overdragne Ejendomme.....	373,670	935,448
Retssportler.....	1,213,042	2,348,671
Departementssportler.....	176,200	117,111
Afgift ifølge Patentlov (13. April 1894)	—	113,142
— Varemærkelov (11. April 1890).	—	13,247
— Lov om Væddeløbsspil (30. Marts 1895).....	—	33,981
Indførselstold inkl. Stempelafgift af Spillekort.....	13,776,648	31,000,476
Afgift af indenlandsk Tilvirkning af Roesukker.....	—	1,744,630
Pakhusleje.....	31,868	169,915
Skibsafgift og Skibsmaalingsgebyr....	599,278	6,204
Konsulatafgift.....	—	290,769
Brændevinsbrændingsafgift.....	3,319,890	2,931,029
Ølskat.....	—	6,214,014
Kendelser af Handelsrejsende.....	59,336	157,853
Forskellige Indtægter med Fradrag af Toldgodtgørelser.....	11,470	÷ 233,279
I alt...	21,707,120	51,188,067
Samtlige Statsskatter...	31,101,169	62,085,962

skellige offentlige Formaal o. dsl. Naar Tabellen dog viser, at Hartkornsskatten har indbragt Staten et betydeligt mindre Beløb i Begyndelsen af Perioden (indtil 1876), hænger dette sammen med, at det ved Afgørelsen af Tolvmillionsagen i 1838 fastsloges, at Skatteyderne skulde have Ret til at bringe til Afdrag $\frac{2}{6}$ af Bankhæftelsesrenter af Jorder og Tiender ved Erlæggelsen af deres Gammelskat. Da dette Forhold bortfaldt, steg altsaa Statens Indtægt af Skatten, som har indbragt sit fulde Beløb fra og med Finansaaret 18⁷⁷/₇₈. Ligningsskatten af Byerne indbringer Aar efter Aar omtr. samme Beløb, og Rangskatten er heller ikke store Forandringer underkastet; naar den er en Del mindre i de senere Femaar end i det første, skyldes dette Loven af 26. Marts 1870, som dels bestemte, at Embedsmænd ikke kunde erholde anden Titel og Rang end den, Embedet medfører, dels ophævede Skatten af Embedsrang. Derimod har Bygningsafgiften været i stadig Stigen som Følge af en Forøgelse i Skatteobjekterne (de smaa Forandringer m. H. t. Fritagelsen for smaa Ejendomme og forskellige Bygninger med offentlige Formaal i 1870'erne har ikke øvet nogen kendelig Indflydelse paa Skatteprovenuet). Denne Stigning har navnlig været stor i den sidste Halvdel af 1890'erne og vidner om den stærke Nybygning i disse Aar; den falder saavel paa Bygninger paa Landet — herunder Frederiksberg — som paa Byerne, mest paa Landet, hvor Bygningsafgiften steg til henimod det 3-dobbelte, mindst i Provinsbyerne, hvor den blev godt fordoblet, medens København indtog en Mellemstilling.

I det første Femaar opføres dernæst under de

direkte Skatter Indtægten af den eneste Indkomstskat, Staten har opkrævet i de sidste 30 Aar, udskrevet paa Grundlag af Lov 2. Juli 1870. Den indbragte ialt op imod 4 Mill. Kr. i den betragtede Periode 2 første Finansaar; heraf faldt paa København c. 823,000 Kr., paa Købstæderne 642,000 Kr. og paa Landdistrikterne inkl. Handelspl. 2,532,000 Kr.

I det store og hele har Stigningen i det direkte Skattebeløb altsaa ikke været særdeles betydelig fra Gennemsnittet af det første til Gennemsnittet af det sidste af de her betragtede Femaar (Forøgelsen ved Indkomstskatten overstiger ikke meget Formindskelsen ved Gammelskatgodtgørelsen i det første Femaar); i alt udgjorde Stigningen kun 17,3 pCt. — svarede altsaa langt fra til den samtidige Befolkningstilvækst —, medens det samlede Skattebeløb til Staten i samme Tidsrum i alt tiltog med godt 72 pCt. De direkte Skatter ere altsaa komne til at udgøre en stadig mindre Andel af det samlede Skattebeløb; i 18^{70/71} udgjorde de henved en Tredjedel, men i 19^{00/01} godt en Sjettedel, og pr. Individ udgjorde de i 18^{70/71}: 5^{1/4} Kr., i 19^{00/01}: 4^{1/2} Kr., medens de indirekte Afgifter androg henholdsvis 12^{1/4} og 21 Kr.

De indirekte Afgifter udgøre saaledes en stigende Andel af det samlede Skattebeløb, i 18^{70/71} indkom de med 21,7 Mill. Kr., i 19^{00/01} med 51,2 Mill. Kr., og de ere altsaa langt mere end fordoblede i Perioden (de steg med 136 pCt.). Her maa selvfølgelig alene Tilvæksten i Befolkningstallet medføre en stærk Stigning i Skattebeløbet, da langt den væsentligste Del indkommer

gennem Forbrugsskatter; men dels er Indtægten vokset langt stærkere end Befolkningen, dels er der kommet nye Skatter til, der, som det skal ses, ved deres Merindtægt mere end opveje Nedgangen ved de i Perioden ophævede eller nedsatte Afgifter.

En Betragtning af de enkelte Skatter viser, at Stempelpapirsindtægten er stegen fra c. $1\frac{1}{2}$ til $3\frac{3}{4}$ Mill. Kr.; dette er en naturlig Følge af den i Perioden stærkt forøgede Omsætning, som ogsaa har givet sig Udtryk i en større Brug af Dokumenter o. l.; af væsentligere Forandringer skal anføres, at en Lov af 25. Marts 1872 inddrog udenlandske Obligationer og Pengeeffekter under Stempelskatten, og dette gav navnlig i de første Aar en ret betydelig Indtægt, ligesom Lotteriets fra Tid til anden stedfundne Udvidelser ogsaa have ført til Stigning i Stempelafgiften (Stempelafgiften af Lotterisedler er steget fra 188,000 Kr. til 554,000 Kr.). Ligesom for Bygningsafgiften viser der sig navnlig en stærk Stigning i Stempelafgiften i den anden Halvdel af 1890'erne; dette hænger sammen med det stærke Opsving, der fandt Sted i Handel og Vandel i dette Tidsrum; de daarlige Tider i Decenniets Slutning medførte atter en ret betydelig Nedgang i Stempelpapirsintraderne.

Stigningen i Arveafgiften — som gennem hele Perioden har været opkrævet med de samme Satser — er et godt Kendetegn paa Befolkningens stigende Velstand, saa meget mere som Dødeligheden i den nyeste Tid er mindre end tidligere. Som rimeligt er, kan Tilfældigheder bevirke, at denne Skats Indtægt svinger ret betydeligt fra

Aar til Aar, og selv ved Betragtningen af et Femaar kan Tilfældigheder spille med ind (saaledes trækker et eksceptionelt lavt Skatteudbytte i 18⁹⁹/₁₉₀₀ Gennemsnittet for hele Femaaret ned, uagtet forøvrigt intet af de sidste fem Aars Arveafgift naaede Beløbene fra de sidste tre Aar af det forudgaaende Femaar). I det første Femaar udgjorde Arveafgiften gsntl. 701,776 Kr. aarlig, i det sidste 1,293,204 Kr., altsaa en Stigning paa godt 84 pCt.; højest naaede den i Femaaret 18⁹⁰/₉₁—⁹⁴/₉₅ med 1,443,186 Kr. gsntl. I de to Yderaar 18⁷⁰/₇₁ og 19⁰⁰/₀₁ udgjorde Arveafgiften henholdsvis 693,000 og 1,581,000 Kr.

Indtægten af Afgiften ved Overdragelse af faste Ejendomme i By og paa Land har ligeledes været stigende; denne Afgift er ogsaa et ganske godt Barometer, følsomt over for gode og daarlige Tider. Derfor træffe vi en Opgang i Skatteprovenuet i Aarene omkring 1870'ernes Midte, derefter Nedgang, i Begyndelsen af 1880'erne atter Opgang, Stilstand fra midt i 1880'erne til midt i 1890'erne, og en overordentlig stærk Opgang i Decenniets sidste Femaar, som atter er afløst af Fald i de sidste Aar. Det er i det store og hele den samme Bevægelse, vi ogsaa traf med Hensyn til Indtægten af Stempel-papirsintraderne. I det første Femaar udgjorde Afgiften 534,104 Kr. gsntl., i det sidste 985,883 Kr.

Indtægten af Sportler m. v. steg fra 1,669,140 Kr. til 2,356,718 Kr. under en lignende Bevægelse fra Aar til Aar som Stempelafgiften og Overdragelsesafgiften, hvilket bl. a. hænger sammen med, at Tinglæsningssportlerne udgøre en forholdsvis stor Del

af Helheden, og de hvile netop paa Omsætning af faste Ejendomme. I gamle Dage gik Sportlerne til Lønning af Embedsmænd, men efterhaanden som Lov 19. Februar 1861, der satte Embedsmændene paa fast Lønning og overførte Sportlerne til Statskassen, ved Embedsledighed er gennemført overalt, har Sportlerne allerede af den Grund maattet stige. Iøvrigt nedsattes Skiftesportlerne betydeligt ved Lov 30. Novbr. 1874, hvilket ogsaa medførte nogen Nedgang i den samlede Indtægt i de første Finansaar derefter. I den sidste Halvdel af 1890'erne have Sportlerne indbragt betydelig stigende Beløb; det hænger sammen med den tiltagende Omsætning, men der er ogsaa kommet nye — ganske vist ikke store Summer indbringende — Afgifter til, som opføres under denne Post, saaledes Indtægter ifølge Patentloven og Varemærkeloven samt ved Beskatning af Væddeløbsspil (jfr. Tabellerne).

Vi komme derefter til Hovedindtægtsposten, nemlig Toldafgifterne m. m., som i Periodens Begyndelse 1870/71 udgjorde 13,78 Mill. Kr., men i 1900/01: 32,75 Mill. Kr., altsaa en meget betydelig Stigning, og denne er endda større, end Tallene angive, thi i 1891 indførtes Ølskatten (1900/01: 6,2 Mill. Kr.), samtidig med at Tolden paa fremmed og Afgiften af indenlandsk Sukker nedsattes, ligesom Petroleumstolden formindskedes; den Del af Ølskatten, som skulde opveje den forventede Indtægtsnedgang, burde altsaa i al Fald medregnes. Toldafgifterne ere iøvrigt i hele Perioden blevne opkrævede paa Grundlag af Loven af 4. Juli 1863, suppleret med Krigsskatloven af 1864; de smaa Forandringer, der ere foretagne, ved Nedsættelsen i

Tolden paa Korkpropper og Ophævelsen af Istolden, spille ingen Rolle i Sammenligning med Forandringerne af 1. April 1891, der nedsatte Petroleumstolden og Tolden paa Sukker, ligesom den indenlandske Afgift paa Roesukker (indført ved Lov 3. Maj 1873, nedsat ved Lov 24. Marts 1877) formindskedes i tilsvarende Grad; denne Afgift er hele Tiden indbefattet i det samlede Toldbeløb, hvor den ogsaa bør være, naar Sammenligningen skal være korrekt; thi ved en Undersøgelse som nærværende, hvor det kommer an paa Skatteindtægten, maa denne holdes for Øje, medens det er ret ligegyldigt, om det er fremmed Sukker, der bruges, eller det er dansk Sukker med en omtrent tilsvarende Afgift, der sættes i Stedet.

Sammenligner vi Toldbeløbet fra Aar til Aar, finder vi en stærk Opgang deri først i 1870'erne, som Følge af det økonomiske Opsving efter den fransk-tyske Krig med den deraf følgende betydelig forøgede Import; Opgangen kulminerede med Finansaaret 1875/76, hvorefter kommer Tilbageslaget med daarlige Tider, som vedvarede Decenniet ud. Derefter følger en rask Stigning i Toldindtægterne i Begyndelsen af 1880'erne, som atter kulminerer i 1884/85, og som i de derefter følgende daarlige Aar afløses af Nedgang, først i 1888/89 kommer vi igen op over Tallet i 1884/85, og i de følgende Aar holder Toldbeløbet sig saa temmelig ens, indtil Nedgangen som Følge af Toldnedsættelsen ved Loven af 1891. Men denne Nedgang varede kun kort, idet det, baade paa Grund af Befolkningens Tilvækst og de gode økonomiske Forhold, stedfundne Opsving i Handel og Vandel naturlig maatte medføre en Stigning i Toldindtægten, og alle-

rede i 18⁹⁵/₉₆ var Toldindtægten igen større end i Begyndelsen af 1890'erne, og derefter faar vi en særdeles stærk Stigning i de følgende Aar, som afløses af en svag Stigning fra 18⁹⁸/₉₉ til 18⁹⁹/₁₉₀₀, og derefter af en direkte Nedgang fra 18⁹⁹/₁₉₀₀ til 19⁰⁰/₀₁. (Det højeste Toldbeløb, noget Aar har at opvise, er 33.284.588 Kr. i 18⁹⁹/₁₉₀₀, det laveste 13.776.648 Kr. i 18⁷⁰/₇₁).

Toldindtægterne synes altsaa at have fulgt den almindelige økonomiske Bevægelse, som allerede er paavist ved flere af de andre indirekte Afgifter. Men naturligvis kan man ikke fra den stærke Opgang i Toldindtægterne slutte til en tilsvarende forøget Velstand hos Befolkningen.

For det første er Befolkningen steget i Tal, men dernæst udfordres der en dybere gaaende Undersøgelse — navnlig med Hensyn til de Artikler, paa hvilke Toldbeløbet falder, og hvor Stigningen er størst — for at vise dette. Alene den stærkt stigende Omsætning ved de forbedrede Kommunikationsmidler m. v. mellem Danmark og Udlandet i den nyeste Tid maa forøge Toldindtægterne, som her hjemme jo ogsaa hviler paa Produktionsmidler, af hvilke der f. Eks. navnlig i Slutningen af 1890'erne har fundet en stor Indførsel Sted. Og dernæst kan det godt være, at den stærkt forøgede Landbrugseksport kun er muligjort ved Indførsel af andre erstattende Næringsmidler — toldpligtige eller toldfri — til Forbrug her hjemme, og i saa Fald er det mere end et Spørgsmaal, om Toldindtægts Stigning tyder paa forøget Velstand.

Ved Beskatning af spirituøse Drikke indkom i 18⁷⁰/₇₁: 3,32 Mill. Kr., i 19⁰⁰/₀₁: 9,14 Mill. Kr. I

Periodens Begyndelse var det alene Brændevinen, der var beskattet, gennem den saakaldte Karrumsbeskatning; ved Lov 1. April 1887 gik man over til Udbyttebeskatning, der dog først fra 1892 skulde være indført ved alle Brænderier. Det var imidlertid ikke Meningen, at der ved den nye Beskatningsform skulde ske en Forandring i selve Afgiftens Højde. Gennem samtlige betragtede 30 Aar har Skatten svinget omkring 3 Mill. Kr. (mest i 18^{75/76}: 3,76 Mill. Kr., mindst i 18^{85/86}: 2,30 Mill. Kr.); Skatteindtægten var i Nedgang fra Femaar til Femaar indtil Udgangen af 1880'erne, ingenlunde fordi Befolkningen konsumerede mindre Alkohol, men fordi der skete en Overgang fra Forbrug af Brændevin til bajersk Øl. I 1890'erne indtraf der igen nogen Opgang, hvilket hænger sammen med Indførelsen af Ølskatten af 1. April 1891 — netop med Finansaaret 18^{91/92} begynder en Stigning i Indtægten af Brændevinsskatten —, der drog Forbruget fra Øl til Brændevin; siden da har Skatten Aar efter Aar indbragt under 3 Mill. Kr. Ølskatten, der traadte i Kraft 1. Oktober 1891, opkrævedes med 7 Kr. pr. Td. i de første Aar, men fra 1. Maj 1897 med 9 Kr. pr. Td. (med nogen Moderation for de i hvert Bryggeri producerede første 6000 Tdr.). Som Følge af Satsens Stigning skete der en stærk Opgang i Skatteindtægten med 18^{97/98}, men forøvrigt har det stigende Forbrug medført en stadig Indtægtsopgang fra Aar til Aar.

Endelig skal nævnes Skibsafgiften; den indførtes ved Toldloven 1863 som Afløsning for forskellige ældre Afgifter paa Skibsfarten, og hvilede fra

først af saavel paa den indgaaende som paa den udgaaende Skibsfart baade i indenrigsk og udenrigsk Fart; for den indenrigske Fart ophævedes den i 1879, for den udgaaende udenrigske Fart i 1887 og endelig for indgaaende udenrigsk Fart samtidig med Frihavnens Aabning i November 1894. Disse Forandringer sætte selvfølgelig deres Spor i de Beløb, Afgiften har indbragt. Det sidste fulde Finansaar, den opkrævedes, indbragte den godt 1 Mill. Kr. Paa den anden Side indførtes ved Lov 14. April 1893 fra 1. Jan. 1894 en Konsulatafgift som en aarlig Afgift paa alle danske Skibe paa 50 R. T. og derover, der gaa i udenrigsk Fart; den steg fra 177,000 Kr. i 18⁹⁴/₉₅ til 291,000 Kr. i 19⁰⁰/₀₁.

Femaarstabelen over Statsskatterne viser, at disse fra Femaar til Femaar have indbragt Staten et stedse stigende Beløb, navnlig stærkt stigende i Løbet af 1890'erne; af den i Tabellens nederste Kolonne anførte Individberegning fremgaar det ogsaa, at det aarlige Skattebeløb pr. Individ er blevet stadig højere; for Yderaarene vare de, som alt anført, c. 17¹/₂ Kr. (18⁷⁰/₇₁) og 25¹/₂ Kr. (19⁰⁰/₀₁). Sluttelig skal jeg anføre de absolute Skattebeløb for hvert af Femaarenes enkelte Finansaar:

	18 ⁷⁰ / ₇₄	18 ⁷⁵ / ₇₉	18 ⁸⁰ / ₈₄	18 ⁸⁵ / ₈₉	18 ⁹⁰ / ₉₄	18 ⁹⁵ / ₉₉
	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
1ste Finansaar..	31,10	38,96	39,29	43,79	46,79	52,89
2det — ..	33,74	38,74	41,87	43,18	48,30	54,80
3die — ..	32,80	37,68	42,64	44,19	47,93	58,76
4de — ..	34,28	36,97	44,55	45,97	50,02	62,37
5te — ..	36,90	38,29	45,55	46,85	50,23	62,20
gennemsnitlig	33,76	38,13	42,78	44,80	48,65	58,20

For Kommuneskatternes Vedkommende er anvendt samme Fremgangsmaade, som Statistisk Bureau har brugt i de to sidste Kommunetabelværker. For Landkommunernes Vedkommende er Paaligningen til Sognekommuner og Amtskommuner samlet under ét. Bureauet gør opmærksom paa, at det foreliggende Materiale for saa vidt ikke er ganske homogent, som man navnlig for Provinskøbstædernes Vedkommende ikke har kunnet konstatere forskellige Smaaavgifter, hvorom Københavns mere detaljerede trykte aarlige Regnskab indeholder Oplysning, men dette er dog uden særlig Indflydelse paa Hovedresultatet. Det følger af sig selv, at man har ladet ude af Betragtning den Art indirekte Beskatning, som navnlig finder Sted i Byerne, naar Beboerne ved forskellig kommunal Erhvervsvirksomhed (Gas, Vand, Kødkontrol) maa betale mere for Opnaaelsen af disse Goder, end hvad der svarer til de Udgifter, Kommunerne have deraf; dette Forhold har iøvrigt faaet mere og mere Betydning i den nyere Tid. Men dernæst er ikke medtaget »Hundeskatten«, der nærmest er en Slags Luksuskat, og heller ikke Afgifter i Henhold til »Næringsloven«, hvorom paalidelige Oplysninger ikke foreligge.

Paa Grundlag dels af de sidste Kommunetabelværker (Litra E. Femte Række, Nr. 1. og Fjerde Række, Nr. 1, 3 og 4), dels af »Statistiske Meddelelser«, Tredje Række, 2det og 5te Bind, suppleret for Københavns Vedkommende med de af Københavns statistiske Kontor udgivne »Statistiske Oplysninger« Nr. I—IV (for Tiden før 1890), er omstaaende

Tabel 3. Kommuneskatternes aarlige¹⁾ gennemsnitlige Beløb.

	1870—74	1875—79	1880—84	1885—89	1890—94	1895—99
København:						
1. Skatter paa faste Ejendomme:						
Arealsskat	1,103,602	1,330,820	1,599,576	1,613,551	2,139,493	2,392,924
Grundsskat	483,292	581,375	720,204	806,588	1,000,936	1,140,713
Brolegningssskat	90,317	92,197	99,243	99,154	100,386	100,794
Skat af Friehold i offentl. Ejend.,	6,110	6,669	6,715	5,665	3,943	4,132
Bidrag til Udg. ved Brandvesenet	79,938	117,701	149,830	185,784	212,057	245,887
Brandkontingent af udenbys Ejend.	89,275	88,999	112,714	147,518	181,684	203,630
Tilsammen	1,852,564	2,217,821	2,688,182	3,231,660	3,638,793	4,087,780
2. Personlige Skatter:						
Indkomstskat	782,445	1,104,527	1,788,915	2,205,960	2,488,075	2,975,980
Præste-, Klokker- og Degnepenge	33,707	42,156	53,613	65,102	76,204	95,043
m. v.	8,235	11,763	37,424	51,560	44,220	24,352
Ligning paa Menigheden	824,387	1,158,446	1,879,952	2,322,622	2,608,499	3,095,375
Tilsammen	87,981	125,993	151,478	186,024	221,325	280,124
3. Andre Skatter:						
Skat af Vandforbrug	140	128	80	24	20	20
Garverafgift	47,448	50,418	83,754	67,976	52,552	113,137
1/4 pCt. ved Salg af faste Ejend.,	31,588	50,212	48,910	74,931	84,937	100,818
Afgift af Skuespil og Kunstner...	11,675	13,468	15,441	14,281	11,280	12,490
Afgifter ved Bygningskommissionen	6,104	6,851	9,718	8,116	7,552	9,764
Afgifter ved Stadsinspektorenbet	6,403	8,537	10,705	12,180	10,304	12,897
Afgifter ved Magistratens 1. Afd.,	6,818	7,281	7,644	5,472	9,105	9,976
Hesteskat til Fødselsstiftelsen....	198,247	262,948	327,700	371,654	397,075	539,226
Tilsammen	204,690	203,256	245,986	193,212	189,665	199,929
1. Grundsskat	164,243	226,876	251,083	342,011	400,056	485,082
2. Formue- og Lejlighedsstat	1,661,218	2,222,541	2,682,338	2,990,878	3,868,832	4,743,812
3. Andre Skatter	187,964	124,770	89,703	28,388	48,887	7,469
Samlet Skattebeløb	2,218,115	2,777,443	3,270,010	3,554,489	4,507,441	5,502,192
Frederiksberg:						
1. Grundsskat	54,701	91,729	126,680	189,121	284,420	403,490
2. Bidrag til Udg. ved Brandvesenet	8,378	11,320	15,177	25,686	33,757	43,553
3. Formue- og Lejlighedsstat	90,475	177,269	278,830	387,542	481,868	644,695
Samlet Skattebeløb	153,554	280,318	420,687	602,349	800,045	1,091,738
De øvrige 5 Handelspladser²⁾:						
1. Skatter paa faste Ejendomme	—	—	1,940	747	11,916	14,846
2. Formue- og Lejlighedsstat	—	—	83,452	93,705	117,810	166,869
Samlet Skattebeløb	—	—	85,392	94,452	129,726	181,715
Landkommunerne:						
1. Hørløsskat til Sognekomm.,	4,604,053	5,745,070	6,225,381	6,351,043	7,284,060	7,330,012
— Amiskomm.,	4,014,377	4,524,636	4,746,741	4,619,443	4,995,888	5,135,775
2. Formue- og Lejlighedsstat	1,865,036	2,476,193	2,826,637	3,180,121	4,136,495	5,180,760
3. Naturalarbejde	894,012	895,093	837,514	756,195	711,276	647,916
Samlet Skattebeløb	11,377,478	13,640,392	14,636,273	14,997,702	17,038,219	18,294,463
Samtlige Kommuneskatter...	16,624,345	20,337,368	23,308,236	25,684,928	29,119,798	32,792,489

2*

1) Skatteåret er for København, Provinspladser og Sognekommunerne Kalenderåret, for Frederiksberg og Amiskommunerne Finansåret (det første Aar 1/1, 1870—1/1, 1871 o. s. fr.).
 2) Frederiksberg, Marstal, Silkeborg, Løgstør og Nørre-Sundby; 1 de to første Fennar ere de medtagne under Landkommunerne.

tabellariske Femaarsoversigt uddraget. (Tabel 3, Side 386—87).

De Love, der ordne Kommunernes Finansforhold, ere for Københavns Vedkommende Lov 19. Februar 1861, for Provinskøbstæderne Lov 11. Februar 1863, der paabød en ensartet Ordning, som efterhaanden er bleven gennemført i alle Byer, og for Sogne- og Amtskommunernes Vedkommende Lov 6. Juli 1867.

Forinden den nærmere Redegørelse for de fremstillede Data skal, ligesom for Statens Vedkommende, gives en speciel Fremstilling for de to Yderaar 1870 og 1899 (for Amtskommunerne og Frederiksberg forstaas herved $\frac{1}{4}$ 1870— $\frac{31}{3}$ 1871 og $\frac{1}{4}$ 1899— $\frac{31}{3}$ 1900); her skal jeg dog ikke anføre Tal for hver enkelt Skat, men kun for de 3 Skattegrundlag 1) Skatter paa faste Ejendomme, 2) Personlige Skatter og 3) Andre Skatter. (Se Tabel 4, Side 389).

Stigningen i de samlede Kommuneskatter i den hele 30'aarige Periode er altsaa endnu større end for Statsskatterne, idet Kommuneskatterne ere blevne mere end fordoblede (fra 16,10 til 35,05 Mill. Kr.). Pr. Individ udgjorde de i 1870 c. 9 Kr., i 1899 c. $14\frac{1}{2}$ Kr., altsaa en betydelig stærkere Stigning end den samtidige Befolkningstilvækst. Dette hænger sammen med, at man i vore Dage i langt højere Grad end tidligere forlanger, at det offentlige paatager sig visse Opgaver, ikke mindst af social Natur, og ogsaa stiller Fordring om, at disse røgtes paa fyldigere Maade end før. Til en Bedømmelse heraf maatte man naturligvis se paa Kommunernes Udgiftsside og sammenligne de Udgifter, der nu modsat tidligere foranlediges ved Skolevæsen, ved

Tabel 4.

		Skatter paa faste Ejendomme	Personlige Skatter	Andre Skatter	I alt
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
København	{1870	1,693743	761388	156787	2,611918
	{1899	4,293782	3,581938	608645	8,484365
Provinskøbstæderne	{1870	363698	1,593104	220766	2,177568
	{1899	771139	5,280517	90557	6,142213
Frederiksberg	{1870	53163	69184	—	122347
	{1899	505554	790950	—	1,296504
De øvr. 5 Handels- pladser ¹⁾	{1870	—	—	—	—
	{1899	16933	206214	—	223147
Landkommunerne	{1870	8,555721	1,749554	880800	11,186075
	{1899	12,698742	5,573690	633329	18,905761
Tilsammen	{1870	10,666325	4,173230	1,258353	16,097908
	{1899	18,286150	15,433309	1,332531	35,051990

¹⁾ I 1870 medtagne under Landkommunerne.

Medicinalvæsen, ved Forsørgelsesvæsen etc., og man vilde da sikkert faa Beviset i Hænde for, hvor langt mere omfattende den kommunale Administration er bleven i Tidens Løb, efterhaanden som den gamle liberal-økonomiske Anskuelse at overlade saa meget som muligt til det private Initiativ er traadt i Baggrunden. Maa Borgerne altsaa afse en større Del af deres aarlige Indtægt til de kommunale Formaal, er sikkert ogsaa de kulturelle Goder, der ere indvundne herved, blevne langt større. Man forlanger mere, og man maa da ogsaa finde sig i at betale mere for Godernes Opnaaelse.

Kommuneskatterne fra Aar til Aar frembyde for saa vidt mere Interesse end Statsskatterne; disse sidste opkræves efter faststaaende Regler fra Aar til andet, og indbringe de mere end Behovet, er det en Behagelighed for Statskassen, give de mindre, har man maattet se sig om efter andre Midler — Kapitalforbrug, Laan — til at dække Underskudet med. Resultatet af det givne Skattegrundlag bliver med andre Ord en større Tilbøjelighed til at sætte »Tæring efter Næring«. For Kommunernes Vedkommende er der derimod en større Bevægelighed; der sætter man mere »Næring efter Tæring«. Der udarbejdes paa Forhaand et Budget over, hvad Aaret vil medføre af Udgifter, og man forhøjer eller formindsker da Skattesatserne, ansætter en højere eller lavere Procent for Formue- og Lejlighedsskatten, ligner et større eller mindre Beløb paa Hartkornet — naturligvis inden for de Stigningsgrænser, der ere fastsatte i den respekt. Skattelovgivning, hvor man i nogle Kommuner er mere begrænset end i andre; saaledes har Københavns Kommune siden 1880 været oppe paa den Maksimumssats, hvormed det i Loven er blevet bestemt, at denne Kommune maatte opkræve sin Supplementsskat, Indkomstskatten.

Tabellen viser, at der fra Femaar til Femaar har fundet en fortsat Stigning Sted, noget større i 1890'erne end før. Hvor meget Skatterne have udgjort pr. Individ i de forskellige Femaar, fremgaar af omstaaende Oversigt:

Tabel 5. Aarlig kommunal Skattebyrde
pr. Individ.

	1870/ 74 gsntl.	1875/ 79 gsntl.	1880/ 84 gsntl.	1885/ 89 gsntl.	1890/ 94 gsntl.	1895/ 99 gsntl.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
København.....	14,77	16,43	19,02	19,99	20,58	22,40
Provinskøbstæderne	8,96	10,29	10,96	10,67	12,39	13,40
Frederiksberg....	7,96	11,63	13,78	14,78	15,61	17,00
De 5 Handelspl... Landkommunerne.	8,29	9,69	8,37 10,27	8,42 10,34	9,94 11,65	11,38 12,21
Hele Landet	9,08	10,57	11,53	11,81	13,16	14,05

Ogsaa her maa det beklages, at Individberegningen kun giver et højest ufuldstændigt Billede af det Tryk, hvormed Beskatningen hviler paa Borgerne, og endnu mere her, hvor man har med enkelte Dele af Landet at gøre, savnes det, at man ikke kan sætte Skatterne i Forhold til Indtægten de respkt. Steder, og dermed maale Byrden. Dette vilde en almindelig Indkomst- og Formuebeskatning give Mulighed for at gøre. Tabellen viser, at Skatten pr. Individ i Tidens Løb er blevet større i alle Kommunegrupper. Størst var Stigningen paa Frederiksberg, men paa Grund af Udviklingen i de mellemliggende Aar er en Sammenligning for denne Kommunes Vedkommende knap tilladelig. For de øvrige Kommuner var Stigningen stærkest i Hovedstaden, derefter i Provinsbyerne, mindst for Landets Vedkommende, men Forskellen i Stigningen er ikke stor. Naar Skattepaalægget pr. Individ i København er omtrent dobbelt saa stort som i Landkommunerne, kunde dette vel nok synes at stemme

med den Forestilling, man skønsvi har dannet sig om Indkomstforholdene de to Steder. Derimod synes Forskellen mellem Land og Provinsbyer ikke stor nok i Forhold til Skatteevnen; men dels maa det ikke overses, at for den Del af Bybefolkningen, som bor i smaa Byer, ere Indkomstforholdene ikke meget forskellige fra dem paa Landet, dels maa her som andre Steder den store Bedrifts Fordele vise sig, saaledes at Udgifterne i de større Kommuner paa mange Punkter maa blive forholdsvis mindre end i de smaa, og det uagtet de større Kommuner alligevel kunne yde deres Beboere langt større Goder, end de smaa ere i Stand til. For samtlige Byer under ét udgjorde Skatterne i 1895—99: 17,35 Kr. pr. Individ mod 12,21 Kr. paa Landet.

I Hovedtabellen er der iøvrigt meddelt Oplysning om de Beløb, hvormed hver enkelt af Skatterne i de forskellige Kommunegrupper er indgaaet i Gennemsnittet af de respkt. Femaar, og den stærke Stigning, som har fundet Sted. Materialet frembyder de mindste Mangler for Københavns Vedkommende. For Provinsbyerne synes Svingningerne i Grundskatten at frembyde visse Tvivl, men her maa det erindres, at Loven af 1863 først efterhaanden traadte i Kraft, og dermed overførte alle de Afgifter, der tidligere have været udredede af de faste Ejendomme, undertiden efter rent stedlig Maalestok (Hartkorn, Husareal, Husfag m. v.), til alene at udredes som Grundskat eller Husskat (efter Assurance) efter det i Vedtægten fastsatte Forhold. Dette er ogsaa Grunden til de store Beløb for »Andre Skatter« i Periodens Begyndelse; nu opføres herunder væsentlig Ligning i

kirkelige Øjemed. Under Landkommunerne opføres i de to første Femaar de 5 smaa Handelspladser, men dette er dog uden Betydning, da Tallene ere saa smaa i Forhold til Helheden. Der er kun opført Hartkornspaaligningen til Amtskommunerne, derimod ikke den i Henhold til Kommunallovens § 50 foretagne Ligning direkte paa Kommunerne, da man i saa Fald vilde faa Beløbet med to Gange. Det er forøvrigt en Paaligningsmaade, som har fundet større Anvendelse i den nyeste Tid (1870—75: 106,515 Kr. gsntl. aarlig, 1875—79: 242,512 Kr., 1880—84: 281,319 Kr., 1885—89: 343,527 Kr., 1890—94: 395,766 Kr. og 1895—99: 483,769 Kr.). I Materialet for Aarene 1875—89 har det af Bornholms Købstæder ydede Bidrag til den med Landdistrikterne fælles Amtskommune ikke kunnet udskilles, hvorfor Amtspaaligningen i disse Aar figurerer med et noget for stort Tal, ligesom en Dobbeltregning er til Stede, men da Beløbet er saa lille i Forhold til Helheden, øver det ingen Indflydelse.

En væsentlig Interesse frembyder Fordelingen mellem Skatter paa faste Ejendomme og personlige Skatter i de forskellige Kommuner; til Oplysning herom anføres omstaaende Oversigt for Aarene 1870 og 1899: (Se Tabel 6, Side 394).

Tabellen viser dels den forskellige Anvendelse af de to Hovedskattegrundlag i de forskellige Kommuner, dels Forandringen i Beskatningsmaaden fra 1870 til 1899. Paa Landet indkom i 1899 henved $\frac{7}{10}$ af samtlige Skatter ved Ligning paa Hartkornet, idet »Andre Skatter«, d. v. s. det ydede Naturalarbejde, ogsaa nærmest kommer her ind under, i Kø-

Tabel 6.

	København		Provins- købstæderne		Frederiks- berg	
	1870	1899	1870	1899	1870	1899
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Skatter paa faste Ejendomme	65	51	17	13	44	39
Personlige Skatter	29	42	73	86	56	61
Andre Skatter	6	7	10	1	»	»
	100	100	100	100	100	100

	Øvrige Handelspl.		Land- kommunerne		Hele Landet	
	1899	1870	1899	1870	1899	
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	
Skatter paa faste Ejendomme	8	76	67	66	52	
Personlige Skatter	92	16	30	26	44	
Andre Skatter	»	8	3	8	4	
	100	100	100	100	100	

benhavn godt Halvdelen, og paa Frederiksberg c. $\frac{2}{5}$ ved Skatter paa faste Ejendomme; men for Provinskøbstæderne var dette kun Tilfældet med henved $\frac{1}{3}$, og for de 5 Handelspladser endog kun med $\frac{1}{12}$. Som Følge heraf maa de personlige Skatter komme til at spille den langt overvejende Rolle i Provinsbyerne og de 5 Handelspladser, og delvis paa Frederiksberg, men udgøre en forholdsvis mindre Del i København og paa Landet. — Sammenligner man Aarene 1870 og 1899 viser det sig overalt, at Skatterne paa faste Ejendomme udgøre en forholdsvis mindre Del af den samlede Paaligning nu mod før. Det gælder København, hvor Indkomstskatten nu spiller en større Rolle

i det samlede Skatteprovenu, og det gælder Provinsbyer og Landdistrikter, hvor den stedfundne Skattestigning altsaa fortrinsvis har ramt Formue- og Lejlighedsskatten (pr. Td. Hartkorn udgjorde Skattepaalægget til Amt og Sogne i 1870: 22½ Kr., i 1899: 33½ Kr.) — Men selvfølgelig har der fundet en stærk Stigning Sted i de absolute Beløb, hvormed Skatterne paa begge Grundlag indkomme, saaledes som ogsaa Tabellen for Yderaarene (S. 389) angiver.

Sluttelig skal de samlede Kommuneskattebeløb indenfor hvert af Femaarene anføres:

Tabel 7.

	1870/74	1875/79	1880/84	1885/89	1890/94	1895/99
	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
1ste Aar	16,10	18,74	22,16	24,64	26,63	31,29
2det —	15,89	19,43	22,79	24,71	27,71	31,80
3die —	16,30	20,45	23,23	24,98	29,71	32,55
4de —	16,89	21,33	23,95	25,32	30,58	33,27
5te —	17,94	21,75	24,41	25,77	30,97	35,05
gennemsnitlig	16,62	20,34	23,31	25,08	29,12	32,79

Naar man paa Grundlag af foranstaaende Tabeller vil udfinde den samlede Stats- og Kommunebeskatning, maa det erindres, at Ligningsskatten af Byerne maa udelades, da den udredes direkte af Bykommunernes Kasse og altsaa tages af disses almindelige Indtægter, d. v. s. af Skatteindtægten.

Den samlede Stats- og Kommunebeskatning udgjorde saaledes i de 30 Aar 1870—99 i aarligt Gennemsnit:

	Absolut Beløb	Pr. Individ
	Mill. Kr.	Kr.
1870—74.....	50,17	27,40
1875—79.....	58,25	30,28
1880—84.....	65,87	32,58
1885—89.....	69,66	33,79
1890—94.....	77,56	35,03
1895—99.....	90,78	38,87

I de to Yderaar, fra hvilke Oplysninger foreligge, nemlig for Kommunerne Aarene 1870 og 1899 og for Staten 18⁷⁰/₇₁ og 19⁰⁰/₀₁, vare de absolute Skattebeløb sammenlagte ialt 46,98 og 96,92 Mill. Kr., eller en Stigning til godt og vel det dobbelte; pr. Individ udgjorde Skatterne henholdsvis 26¹/₂ og 40 Kr. i de to Aar.

Regner man nu, at Nationalindtægten i Aaret 1870 paa Grundlag af Erfaringerne fra Statsindkomstskatten i dette Aar var c. 500 Mill. Kr., og sætter man den omkr. Aaret 1900 til 800 Mill. Kr. — saaledes som gjort af Finansminister Hage i sidste Rigsdagssamling (jfr. Folketingstidende 1901—02 Sp. 4319 ff.) —, faar man som Resultat, at de her omhandlede Stats- og Kommuneskatter har udgjort henholdsvis 9,4 og 12,1 pCt. af hele Nationalindtægten. Statsskatterne androg henholdsvis 6,2 og 7,7 pCt., Kommuneskatterne 3,2 og 4,4 pCt.

De stigende Krav til det offentlige Virksomhed har saaledes medført, at der har maattet opkræves større Beløb hos Borgerne til Formaalenes Fyldestgørelse; men dermed er det naturligvis ikke givet, at det offentlige ogsaa har kunnet faa tilsvarende mere for Pengene. Til en Undersøgelse af dette Spørgsmaal udkræves et nøjagtigt Kendskab til Pengenes skiftende Værdi overfor de Præstationer, det offentlige har at udrede, og paa dette Spørgsmaal skal jeg ikke komme nærmere ind. Men forøvrigt kan det vel nok antages, at Stat og Kommune foruden den formelle Stigning i Kroner og Øre, som er behandlet paa foranstaaende Sider, ogsaa reelt har vundet noget ved for de samme Penge at kunne faa mere nu, end de kunde i 1870.
